

Вадим СКУРАТИВСЬКИЙ
академік АМУ,
доктор мистецтвознавства, професор

МОЛОДЕ КІНО БІЛЯ «НУЛЬОВОГО МЕРИДІАНУ»

Ось уже котрий рік на Київському міжнародному кінофестивалі «Молодість» зазвичай постає весь світовий ландшафт не просто молодого, а саме студентського кіно. Дебютне кіно у найточнішому значенні. Кіно, яке сигналізує найбеспосередніше входження молоді до відповідного цеху сучасної цивілізації. І — дивне враження справляють ті, сказати б, першонаріжні, зняті на географічно зовсім різних ділянках планети. Всі вони, від Південної Кореї до Бельгії, від Казахстану до Ізраїлю, постають мов сюжетно-фабульно єдиний фільм, який віддає єдинокризові мізансцени сучасного людського побуту. Віддає у стільки ж наївному, скільки твердому переконанні: ті «мізансцени», власне, і є тим, що колись Паскаль називав «людською долею» (в іншому перекладі — «умовами людського існування»).

Але насправді, з огрому тих умов, згаданий дебютний кінематограф з гіркою послідовністю обирає лише те, що «перебуває довкола так званого «нульового меридіану» сучасного світу» (образ, колись запропонований німецькою філософією, власне Е. Юнгером і М. Хайдеггером, на означення найбільш концептуалістських, найбільш небезпечних тенденцій у нашому світі. Тенденцій, як в індивідуальній, так і в масовій поведінці). Студентське кіно, репрезентоване на Київському фестивалі «Молодість», за своєю світоглядною спрямованістю чи не цілком зосереджено на таких тенденціях. Загалом добра режисерська, операторська і т.д. робота тут змобілізовані переважно для того, щоб показати понурі, підкреслено «підпільні» пристрасті й спрямування героїв у дуже різких національно-цивілізаційних декораціях. У край несхожих інтер'єрах і екстер'єрах постає, разом з тим, типологічно єдина подієва сума довкола сучасної людини або об'єкта, або ж суб'єкта й нескінчених його приривень. Отож перед нами — унікальний за своїм значенням екранний сигнал про новочасну спрямованість історичного процесу саме у бік тих чи інших явищ довкола «нульового меридіану».

Але, зрештою, сама по собі така семантика у мистецтві може постати у двох напрямках. Або у вигляді протесту художника проти ентропії людського перебування у світі, або мимовільного — чи навіть іншого — погоджування з тією ентропією. Сказати б, нігілістична антропологія біжучого цивілізаційного процесу. Зовсім молоде кіно у режимі дивовижного конформізму входить у цілковитий консонанс з основними, ледве чи не суїцидальними за своєю сутністю положеннями цієї «антропології». «Людина — хворий звір», — сказав колись Ніцше, який першим у світі помітив перші контури «нульового меридіану».

Згадане кіно, охоплене намаганням особливо достеменно, з використанням всього арсеналу сучасної кінематографічної естетики, віддати весь патологічний спектр «хворого звіра», в усіх його екзистенційних забавках, за усієї ексцентрики цих забавок. Що ж, приміром Д. Джойс, у славнозвісному

розділі («Цірцея») свого славнозвісного роману («Уліс») подав ніби скорочену, але вичерпну номенклатуру тих недуг людини. Але ж з очевидним наміром віднайти їм ту чи ту буттєву альтернативу. Тоді, як у портретах нинішніх художників у їхній нинішній молодості проступають вочевидь ніби некротичні риси — гранично нігілістичне чуття відповідних «мізансцен» як єдино переконливої сутності людини, єдино автентичної. Отож, у цьому випередку йдеться вже не просто про кінематографічну естетику — йдеться про те, що вона стає знаряддям, сказати б, метафізичного капітулянтства, що його так бажано у нашій сучасності.

По суті, перед нами особливого стибу дезертирство із ноосферного будівництва — у бік тих, чи інших світоглядних диверсій проти нього. Йдеться вже не просто про кіно. «Для мене кіно, — писав колись Маяковський, — майже світогляд». Отож ми маємо повний світогляд у згаданому кінематографічному випадку. Його понуру синдроматику.

Колись дуже відомий французькій романіст Дріє ля Рошель написав десь у 1930-х рр., посередині тогочасної цивілізаційної кризи: «Ми будемо воювати проти всіх. Це і є фашизм... Свобода вичерпна. Людина повинна зануритися у свої темні глибини». От вона, людина такого кіногатунку, і занурюється у ті «глибини» у «молодому», але насправді вже здитинілому у своєму нігілізмі кіно. Сигнал цивілізаційної небезпеки. Що далі? А далі — у відповідності з системою цивілізаційних реакцій і рефлексій на ту чи ту небезпеку...